

เอกสารวิเคราะห์สถานการณ์ยุทธศาสตร์และความมั่นคง

ฉบับที่ ๑๘/๖๒ (๑ - ๓๑ ก.ค.๖๒)

จับตามองความเคลื่อนไหวของอาเซียนต่อภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก

อาเซียนเป็นภูมิภาคที่ตั้งอยู่ระหว่างมหาสมุทรแปซิฟิกและอินเดีย ที่มีสหรัฐฯ และพันธมิตรเป็นประเทศมหาอำนาจ ซึ่งได้ร่วมมือกันนำเสนอยุทธศาสตร์ยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิกขึ้นมา ทั้งยังมีพรมแดนติดกับจีนที่พยายามขยายอิทธิพลเข้ามาในภูมิภาค ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่อาเซียนจะต้องร่วมกันปกป้องการเข้ามาของประเทศมหาอำนาจในการเข้ามามีอิทธิพลในภูมิภาค รวมทั้งปกป้องผลประโยชน์ของตนผ่านความร่วมมือที่สร้างสรรค์ต่าง ๆ ซึ่งความเคลื่อนไหวล่าสุดของอาเซียนเพื่อรักษาความมั่นคงในภูมิภาค คือ การออกเอกสารมุมมองของอาเซียนต่อแนวคิด อินโด-แปซิฟิก ซึ่งเป็นท่าทีของอาเซียนต่อประเทศมหาอำนาจ จึงเป็นที่จับตามองถึงเนื้อหาสาระและการขับเคลื่อนมุมมองฯ ดังกล่าวของอาเซียนว่าจะสามารถขับเคลื่อนได้เป็นรูปธรรมหรือไม่...

อาเซียนต่อยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิก

จากการที่สหรัฐฯ และพันธมิตรได้นำเสนอและขับเคลื่อนยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิกที่ครอบคลุมพื้นที่บริเวณมหาสมุทรแปซิฟิกและมหาสมุทรอินเดีย เอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นภูมิภาคที่ตั้งอยู่ตรงกลางบริเวณดังกล่าว ดังนั้นยุทธศาสตร์นี้จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่ออาเซียน ทำให้อาเซียนได้ตระหนักและให้ความสนใจต่อยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิก โดยเริ่มอย่างเป็นทางการ ในช่วงการประชุมสุดยอดเอเชียตะวันออก (EAS Summit) เมื่อเดือน พ.ย.๖๐ ซึ่งมีประเทศที่ได้นำเสนอมุมมองต่อยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิกในการประชุมครั้งนั้น ถือเป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้ชาติสมาชิกอาเซียนทั้ง ๑๐ ชาติได้หารือพูดคุยกันเกี่ยวกับยุทธศาสตร์ดังกล่าว และมีความเห็นมอบให้อินโดนีเซียในฐานะเป็นประเทศที่สนใจในเรื่องนี้ ได้พิจารณาโครงสร้างและศึกษาแนวทางอย่างรอบด้าน หลังจากนั้นประธานาธิบดีโจโก วิโดโดได้นำเสนอประเด็นผลักดันของอินโดนีเซียต่อที่ประชุมสุดยอดอาเซียน (ASEAN Summit) ครั้งที่ ๓๓ เมื่อ พ.ย.๖๑ ที่สิงคโปร์ ซึ่งอินโดนีเซียมุ่งผลักดัน

ยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิกที่อาเซียนเป็นแกนกลาง โดยต้องการร่วมมือกับประเทศสมาชิกอาเซียนเพื่อผลักดันแนวคิดอินโด-แปซิฟิกที่มีอาเซียนเป็นแกนกลาง ให้ได้รับการยอมรับจากทุกฝ่าย แนวคิดดังกล่าวของอินโดนีเซียอยู่บนหลักการความเปิดกว้าง ครอบคลุม แสวงหาความร่วมมือ และเคารพกฎหมายระหว่างประเทศ เพื่อหลีกเลี่ยงความตึงเครียดระหว่างมหาอำนาจ ตลอดจนบรรลุเป้าหมายในการสร้างภูมิภาคอินโด-แปซิฟิกที่มีเสถียรภาพ ความมั่นคง และปราศจากความขัดแย้ง ล่าสุดในการประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียน (ASEAN Summit) ครั้งที่ ๓๔ เมื่อ มิ.ย.๖๒ ที่ผ่านมา อินโดนีเซียได้นำแนวคิดนี้มาหารือกับไทยในฐานะไทยเป็นประธานอาเซียนและประเทศสมาชิกอาเซียนอื่น ๆ เพื่อหาแนวทางในการขับเคลื่อนแนวคิดดังกล่าวร่วมกัน จนได้เอกสารมุมมองของอาเซียนต่อแนวคิดอินโด-แปซิฟิก (ASEAN Outlook on the Indo-Pacific) ได้สำเร็จ

🌸 สารสำคัญของเอกสารมุมมองของอาเซียนต่อแนวคิด อินโด-แปซิฟิก

เอกสารมุมมองฯ ของอาเซียนต่ออินโด-แปซิฟิกมีหลักการที่สำคัญ คือ การมีส่วนร่วม (Inclusiveness) กับความเกื้อกูลซึ่งกันและกัน (Complementarity) รวมไปถึงเน้นหลักการ 3M ได้แก่ การไว้เนื้อเชื่อใจซึ่งกันและกัน (Mutual Trust) ผลประโยชน์ร่วมกัน (Mutual Benefit) และความเคารพซึ่งกันและกัน (Mutual Respect) นอกจากนี้ยังยึดหลักการสำคัญของความเป็นแกนกลาง (Centrality) ของอาเซียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งระบุหลักการทั้งหมดที่มาจากสนธิสัญญามิตรภาพและความร่วมมือในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Treaty of Amity and Cooperation in Southeast Asia: TAC) ซึ่งเป็นพื้นฐานหลักในการขับเคลื่อนของอาเซียน

เอกสารมุมมองฯ ยังได้ระบุถึงความร่วมมือที่เป็นรูปธรรมใน ๔ สาขา ได้แก่ ๑) ความร่วมมือทางทะเล (Maritime Cooperation) โดยการส่งเสริมความปลอดภัยทางทะเล เสริมภาพในการเดินเรือและการบิน รวมถึงต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติทุกรูปแบบ ตลอดจนส่งเสริมการระงับข้อพิพาทอย่างสันติ และส่งเสริมความร่วมมือในการแก้ไขปัญหามลพิษทางทะเล ๒) การเชื่อมโยง (Connectivity) มุ่งเน้นความร่วมมือการเชื่อมโยงระหว่างภูมิภาคอินโด-แปซิฟิกและกับอาเซียน ภายใต้แผนความเชื่อมโยงระหว่างกัน (Master Plan on ASEAN Connectivity 2025: MPAC 2025) ในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ความเชื่อมโยงทางอากาศ และการเชื่อมโยงระหว่างประชาชนต่อประชาชน เป็นต้น ๓) เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติ ปี ๒๕๗๓ (UN Sustainable Development Goals 2030) มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมในการบรรลุการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติ โดยการส่งเสริมและกำหนดทิศทางในการขับเคลื่อนเป้าหมายดังกล่าวในระดับภูมิภาค เช่น บรรลุจุดในวิสัยทัศน์อาเซียน ปี ๒๕๖๘ และส่งเสริมศูนย์อาเซียนเพื่อการศึกษาการพัฒนาที่ยั่งยืนให้เป็นรูปธรรม โดยไทยได้ให้ความสำคัญกับ “การเชื่อมโยงและการพัฒนาที่ยั่งยืน” เนื่องจากสอดคล้องกับแนวคิดหลักของไทยที่เป็นประธานอาเซียน คือ “ร่วมมือ ร่วมใจ ก้าวไกล ยั่งยืน (Advancing Partnership for Sustainability)” และ ๔) ความร่วมมือด้านเศรษฐกิจในด้านต่าง ๆ (Economic and Other Possible Areas of Cooperation) มุ่งเน้นการอำนวยความสะดวกทางการค้าและโครงสร้างพื้นฐาน ด้านโลจิสติกส์และบริการ การเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศและการจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติ เสริมสร้างและส่งเสริมการค้าและการลงทุนโดยสนับสนุนการดำเนินการพิมพ์เขียวประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ๒๐๒๕ (ASEAN

Economic Community Blueprint 2025) และข้อตกลงการค้าเสรีอื่น ๆ รวมถึงความร่วมมือทางเศรษฐกิจระดับภูมิภาค (Regional Comprehensive Economic Partnership: RCEP) และส่งเสริมการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมร่วมกัน

🌸 ก้าวต่อไปของเอกสารมุมมองของอาเซียนต่อแนวคิด อินโด-แปซิฟิก

จากเอกสารมุมมองฯ ดังกล่าวจะเห็นได้ว่าอาเซียนให้ความสำคัญกับหลักความเป็นแกนกลางของอาเซียน (ASEAN Centrality) เพื่อเป็นเครื่องมือในการแสดงบทบาทของอาเซียนในการมีส่วนร่วมด้านความมั่นคงในภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก และเพื่อรวมตัวกันลดบทบาทของประเทศมหาอำนาจ เช่น สหรัฐฯ และจีนที่มีมากเกินไปในภูมิภาค เนื่องจากอาเซียนมีภูมิรัฐศาสตร์อยู่ท่ามกลางการดำเนินยุทธศาสตร์ในภูมิภาคอินโด-แปซิฟิกระหว่างประเทศมหาอำนาจ โดยเฉพาะสหรัฐฯ และจีนในปัจจุบันและอนาคตมีแนวโน้มที่ทั้ง ๒ ประเทศจะแข่งขันกันในทุกด้าน ดังนั้น **อาเซียน** ควรมีร่วมมือกับประเทศมหาอำนาจ โดยตั้งอยู่บนหลักการเคารพอธิปไตย การไว้เนื้อเชื่อใจซึ่งกันและกัน ยึดมั่นกฎบัตรอาเซียน ข้อตกลงต่าง ๆ ของอาเซียน สนธิสัญญามิตรภาพและความร่วมมือในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (TAC) ช่วยสร้างการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ผ่านกรอบความร่วมมือต่าง ๆ ที่มีอยู่แล้วทั้งในภูมิภาคและอนุภูมิภาค และสร้างผลประโยชน์ที่เป็นรูปธรรมร่วมกัน สำหรับ**ไทย** ในฐานะประเทศผู้ร่วมก่อตั้งอาเซียน และเป็นประเทศที่มีเศรษฐกิจขนาดใหญ่ ควรแสดงบทบาทนำในการขับเคลื่อนเอกสารและผลักดันมุมมองฯ ดังกล่าวให้เป็นรูปธรรม เช่น การขับเคลื่อนศูนย์อาเซียนเพื่อการศึกษาการพัฒนาที่ยั่งยืนให้เกิดการพัฒนาที่แท้จริง รวมถึงนำเสนอความร่วมมือทั้ง ๔ ด้านผ่านเวทีระหว่างประเทศ เป็นต้น ตลอดจนส่งเสริมความร่วมมือและแสวงประโยชน์กับประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาค และ **กองทัพ** ควรส่งเสริมให้เกิดความมั่นคงในภูมิภาค ตลอดจนสนับสนุนความร่วมมือด้านความมั่นคงเชิงสร้างสรรค์ และยุติข้อพิพาทโดยสันติวิธีผ่านเอกสารมุมมองฯ ดังกล่าว

🌸 ข้อมูลอ้างอิง

ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์. (๒๕๖๒). Track II Monitor: วิสัยทัศน์อินโด-แปซิฟิกของสหรัฐฯ และญี่ปุ่น อีสรจากภัยคุกคามของจีน
<https://www.thaipost.net/main/detail/39763>
<https://www.thaipost.net/main/detail/40027>
<https://www.asean2019.go.th/th/abouts/key-concepts/>
https://asean.org/storage/2019/06/ASEAN-Outlook-on-the-Indo-Pacific_FINAL_22062019.pdf

เพื่อประโยชน์ในการพัฒนา SSC Focus กรุณาส่งข้อคิดเห็นของท่านมายัง คณะผู้จัดทำ (ศศย.สปท.) T/F : ๐ ๒๒๗๕ ๕๗๑๕ - ๑๖

๑. ท่านสนใจประเด็นใดเพิ่มเติม/เห็นว่าควรศึกษาเพิ่มเติม

การเมือง
 เศรษฐกิจ
 สังคม
 วิทยาศาสตร์/เทคโนโลยี
 การทหาร
 พลังงาน/สิ่งแวดล้อม
 อื่นๆ

๒. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

